

DODONA: DIÀLEGS AMB LA TERRA

Dossier d'obra i projecte expositiu

Israel Cuadrado Lavado (2021)

Zeus soberano, Dodoneo, Pelásgico, que vives lejos y reinas en Dodona, de frío invierno, donde moran los selos, tus intérpretes, que no se lavan los piés y duermen en el suelo.

(Homero, *Ilíada*)

El pensamiento mítico y simbólico, en su esfuerzo por espiritualizar la conexión entre el ser humano y el mundo circundante, hace del espacio una zona de contemplación o de pensamiento.

(Aby Warburg, *El ritual de la serpiente*, 1923)

RESUM

En un moment on la preocupació medioambiental ha passat a ocupar una part molt important del discurs social i de les pràcties artístiques, crec no menys important assenyalar la necessitat de preservar i promoure vincles amb aquest medi natural que potenciïn la nostra experiència de lo sagrat a través del contacte directe amb el paisatge.

Prenent com a medi de treball la pràctica de la deriva fotogràfica i basant-me en els relats d'Homer (*Ilíada* i *Odissea*) Apoloni (*Argonàutiques*) i Heròdot (*Història*) sobre l'existència a la Grècia arcaica d'un oracle dedicat a Zeus (Dodona), de quina activitat profètica es deia que es realitzava interpretant el moviment de les fulles d'una alzina sagrada, per uns sacerdots que caminaven descalços en constant contacte amb la terra; m'acosto a la natura en busca de respostes. Construeixo un relat visual on el mirall, símbol d'autoconeixement, la llum i els diferents llocs de pas constitueixen escenes de trobada entre lo natural, l'humà i lo diví.

Intervenint en l'espai creant escultures efímeres; transportant un cub a través de les montanyes del Montseny, properes al Monestir de Sant Marçal i revent inspiració de moviments com el Land Art, la sèrie d'imatges conformen un testimoni i un mapa d'emocions que prenent la forma de símbols, guien i repton l'espectador a realitzar el seu propi viatge i traspasar la frontera de lo físic.

La deriva, implica endinsar-se en un lloc desconegut, caminar com un primitiu per un paisatge que ens confronta, soterrar la nostra supremacia con a èsser humà i entendre, que el lloc i l'obra, com la resposta de l'oracle, s'ens mostraran d'un moment a l'altre.

EXPLICACIÓ DEL PROJECTE

La relació entre literatura i imatge sempre han estat molt presents a la meua obra fotogràfica, com sempre ho ha estat també la connexió entre natura i el sentit espiritual de l'èsser humà. Entenc la creació com un medi de comunicació capaç de transformar tant al creador com a l'espectador, i entenc que també, com Vasili Kandinsky ens deia en el seu famós assaig, *De lo espiritual en el arte*:

La vida espiritual, a la que también pertenece el arte y de la que el arte es uno de sus más poderosos agentes, es un movimiento complejo pero determinado, traducible a términos simples, que conduce hacia adelante y hacia arriba. Ese movimiento es el del conocimiento (1911:39)

El projecte neix degut al meu interès per les cultures clàssiques i la figura de l'oracle. Em sembla una figura especialment interessant donat que era de vital importància en aquell mon. Es molt coneguda l'inscripció del famós oracle de Delfos "coneix-te a tú mateix" que ens parla d'un punt de connexió molt evident entre lo sagrat i la consciència. L'oracle era l'intermediari entre els déus i els mortals, les seves extranyes respostes formaven enigmes que convidaven al consultant a pensar i reflexionar. Son les històries i mites d'origen però, els que més em criden l'atenció. En un dels *Himnes homèrics* s'ens parla de l'origen d'un d'aquests oracles i podem veure com fins i tot abans dels déus olímpics, ja hi havien deïtats de la terra relacionades amb el culte i els oracles. Es aquí on més penso en l'importància que la terra té com a medi de coneixement i com a representant de quelcom diví. Més enllà dels mites de l'edat daurada o del paradís perdut, la natura es una porta que ens connecta amb nosaltres mateixos, ens porta al nostre lloc d'origen i fa possible traspasar lo físic per assolir un altre estat de consciència.

Alguns dels centres oraculars més famosos de l'antiguitat eren Delfos, Delos, Siwa, Didima, Claros y Dodona. Es d'aquest últim que el meu projecte rep el nom. L'oracle de Dodona, situat al nord de Grècia, era conegut com el més antic dels oracles; estava dedicat al pare dels déus: Zeus. Homer, Apoloni i Heròdot entre d'altres testimonien l'existència i activitat d'aquest oracle. David Hernández de la Fuente, en el seu rigurós assaig: *Oráculos griegos* (Alianza, 2008) ens dibuixa una perfecta descripció històrica i mítica de l'origen d'aquest oracle. El que més em crida l'atenció era la forma en que els

sacerdots, que anaven sempre descalços per estar en constant contacte amb la terra, interpretaven la veu del Déu observant el moviment de les fulles d'una alzina sagrada quan el vent passava entre elles. D'aquesta manera, entraven en un estat d'èxtasi i rebien els enigmes. Es en aquest precís moment on neix la idea del meu projecte fotogràfic.

Entenc la força del mite tal i com Mark Rothko ho expressa en els seus *Escritos sobre arte*:

Los mitos no nos enganchan por su aroma romántico ni por sus reminiscencias de la belleza de una época pasada, ni tampoco por las posibilidades que dan a la fantasía, sino porque nos cuentan algo real y existente dentro de nosotros, lo mismo que le ocurrió a aquellos que se toparon con los símbolos por primera vez y les dieron vida. (1943:75)

En l'èsser humà, existeix aquesta part espiritual. Potser, les institucions religioses hagin perdut de vista aquesta necessitat i s'hagin esgotat com a entitats. Aquesta necessitat però, segueix existint i crec que l'art i la natura, juntament amb el símbol, son el medi per poder tenir aquestes experiències amb lo místic. Com a fotògraf, es la pràctica de la deriva fotogràfica la que més sentit té, donat que el fet de caminar activa uns mecanismes de percepció que no son possibles d'un altre manera i em permeten entrar en connexió amb una part molt profunda del meu èsser.

El projecte es va realitzar prenent com a referència principal el treball de Robert Smithson, gran impulsor del Land Art com a moviment nascut als Estats Units cap els anys 60 i de la seva obra: *Incidents of Mirror - Travel in the Yucatan* (1969). Vaig decidir construir un cub de 50x50m envoltat per miralls, per seguidament transportar-lo amb mi durant la meva deriva per el Montseny, en els boscos propers al Monestir de San Marçal. Tant la llum com els colors, van canviant de forma molt subtil al llarg de la sèrie a mesura que el dia va avançant, creant així una referència del temps. Les línies de fuga ascendents i les diagonals son un constant en les meves fotografies i aixó fa que el cub, un element alié a l'entorn natural, es fusioni de manera orgànica.

Penso en l'espectador com aquella persona que llegeix per primera vegada una història primordial. Com aquella persona que s'acosta a una imatge i que li remet al seu subconscient; que no deixa de ser, la manera en la que jo mateix m'acosto a l'art.

L'OBRA

Material: 12 fotografies a color.

Tamany: Fotos impreses a tamany A3: 29,7 x 42cm.

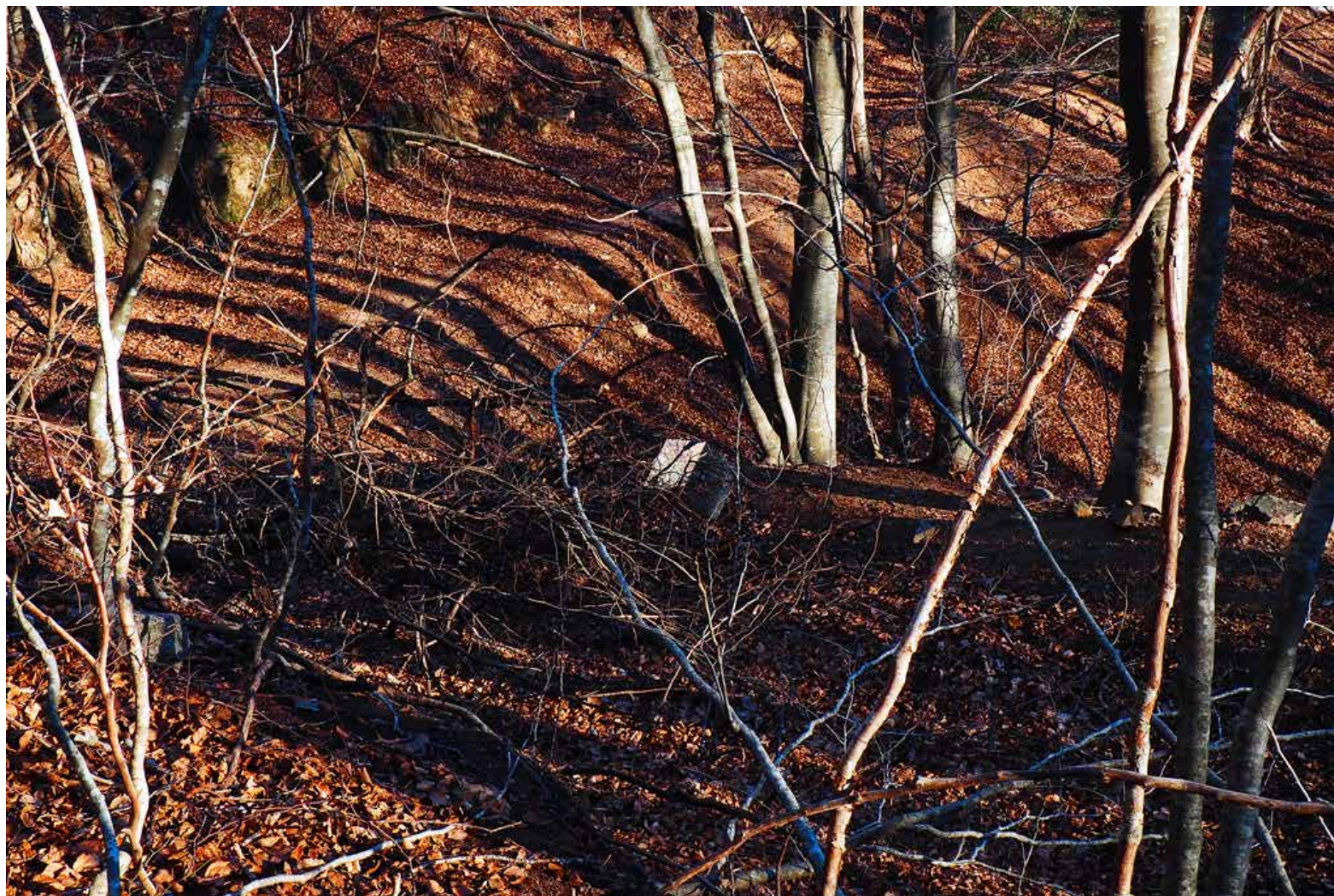

BIBLIOGRAFÍA D'OBRES CITADES

Homero. *Iliada*. edición y traducción de Oscar Martínez García. Madrid: Alianza, 2017

Kandinsky, Vasili. *De lo espiritual en el arte*. Barcelona: Planeta, 1989

Rothko, Mark, and Miguel López-Remiro. *Escritos sobre arte (1934-1969)*. Barcelona: Paidós, 2007

Warburg, Aby. *El ritual de la serpiente*. México: Sexto Piso, 2004

BIBLIOGRAFÍA CONSULTADA

Anónimo, *Himnos homéricos*, edición y traducción de Antonia García Velázquez. Madrid: Akal 2000

Apolonio de Rodas, *El viaje de los Argonautas*, edición y traducción de Carlos García Gual. Madrid: Alianza 2016

Hernandez de la Fuente, David. *Oráculos griegos* Segunda edición. Madrid: Alianza, 2008

Herodoto, *Historia*, edición y traducción de Carlos Alcalde Martín. Madrid: Alianza, 2016

Homero, *Odisea*, Barcelona, traducción de Luis Segala y Estalella. Barcelona: Espasa, 2017

Kastner, Jeffrey., Brian Wallis, and Jeffrey Kastner. *Land and Environmental Art*. London: Phaidon, 1998.

Raquejo, Tonia. *Land Art* 2a ed. Hondarribia: Nerea, 2001

WEBSITE

www.isracuadrado.wixsite.com/misitio

INSTAGRAM

@israel.cuadrado